

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

15 stycznia 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Mariusz Łodko (przewodniczący)

SSN Jacek Grela

SSN Agnieszka Jurkowska-Chocyk (sprawozdawca)

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 15 stycznia 2025 r. w Warszawie
skargi kasacyjnej S.1 spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w S. i S.2 spółki z
ograniczoną odpowiedzialnością w S.

od wyroku Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu

z 8 lipca 2021 r., I AGa 217/21,

w sprawie z powództwa syndyka masy upadłości Banku spółki akcyjnej
w W.

przeciwko S.1 spółce z ograniczoną odpowiedzialnością

w S.1 i S.2 spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w S.

o zapłatę,

I. oddala skargę kasacyjną;

**II. przyznaje ustanowionemu w postępowaniu kasacyjnym dla
strony pozwanej kuratorowi adw. M.S. od Skarbu Państwa – Sądu
Apelacyjnego we Wrocławiu tytułem wynagrodzenia 2 916 zł (dwa
tysiące dziewięćset szesnaście złotych);**

**III. przyznaje adw. M.F. od Skarbu Państwa – Sądu
Apelacyjnego we Wrocławiu 6 642 zł (sześć tysięcy sześćset**

czterdzieści dwa złote) brutto tytułem wynagrodzenia za pomoc prawną udzieloną pozwanym w postępowaniu kasacyjnym.

Jacek Grela
(R.N.)

Mariusz Łodko

Agnieszka Jurkowska-Chocyk

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 8 lipca 2021 r. Sąd Apelacyjny we Wrocławiu, po rozpoznaniu apelacji S.1 spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w S. i S.2 spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w S. od wyroku Sądu Okręgowego we Wrocławiu z 29 kwietnia 2021 r.: zmienił zaskarżony wyrok w punkcie I w ten sposób, że ograniczył odpowiedzialność pozwanych do nieruchomości gruntowej stanowiącej bliżej określone działki ewidencyjne, nie naruszając pozostałych rozstrzygnięć tego punktu (pkt 1.), oddalił apelację w pozostałym zakresie (pkt 2.), rozstrzygnął o kosztach postępowania odwoławczego (pkt 3.) i przyznał kuratorowi ustanowionemu dla strony pozwanej wynagrodzenia za udział w postępowaniu apelacyjnym (pkt 4-5).

Sąd Apelacyjny podzielił ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd Okręgowy, zgodnie z którymi 17 grudnia 2009 r. Bank spółka akcyjna w W. zawarł z J. spółką z ograniczoną odpowiedzialnością w S. umowę kredytu hipotecznego. Zabezpieczeniem tej umowy były – hipoteka umowna zwykła oraz hipoteka umowna kaucyjna, ustanowione do określonych kwot i wpisane do księgi wieczystej prowadzonej dla obciążonych nieruchomości. We wrześniu 2013 r. kredytobiorca zaprzestał dokonywania spłat rat kredytu. Pismem z dnia 31 marca 2016 r. Bank S.A. wypowiedział kredytobiorcy umowę kredytu hipotecznego z zachowaniem okresu wypowiedzenia. W piśmie wskazano, że w następnym dniu po upływie okresu wypowiedzenia, całość środków kredytowych wraz z odsetkami i kosztami staje się wymagalna i podlega natychmiastowemu zwrotowi na wskazany rachunek bankowy. Jednocześnie bank poinformował kredytobiorcę o możliwości cofnięcia oświadczenia o wypowiedzeniu w przypadku uregulowania wskazanych w piśmie kwot w podanym terminie. Kredytobiorca odebrał pismo 18 kwietnia 2016 r., nie uregulował jednak zadłużenia. Pismami z 27 marca 2017 r. kredytodawca wypowiedział umowę kredytu hipotecznego w stosunku do dłużników rzeczowych S.1 Sp. z o.o. oraz S.2 Sp. z o.o. Pisma zostały odebrane przez pozwanych 5 kwietnia 2017 r. Kolejnymi pismami z sierpnia 2017 r. bank wezwał dłużników hipotecznych do spłaty całego zadłużenia. Przeciwno pozwanym został wystawiony bankowy tytuł egzekucyjny.

Sąd Apelacyjny podzielił również zasadniczo ocenę prawną Sądu Okręgowego; wyjaśnił jednak, że stosownie do art. 319 k.p.c. jeżeli pozwany ponosi odpowiedzialność z

określonych przedmiotów majątkowych albo do wysokości ich wartości, sąd może, nie wymieniając tych przedmiotów ani ich wartości, uwzględnić powództwo zastrzegając pozwanemu prawo do powołania się w toku postępowania egzekucyjnego na ograniczenie odpowiedzialności. Użyty w tym przepisie zwrot „sąd może” nie dotyczy swobody w zakresie decyzji procesowej sądu odnośnie do dodania w wyroku powyższego zastrzeżenia, ale możliwości uwzględnienia powództwa tylko przy dokonaniu tego zastrzeżenia. Jest ono obligatoryjne i dokonywane przez sąd z urzędu. Dlatego, jeśli sąd nie zastrzegł w wyroku, że pozwany ponosi odpowiedzialność z określonych składników albo do wysokości ich wartości pomimo istnienia takiego obowiązku, pozwany może złożyć wniosek o uzupełnienie wyroku.

Sąd Apelacyjny podkreślił, że pozwani odpowiadają jako dłużnicy rzeczowi z nieruchomości położonej w S., składającej się z bliżej określonych działek gruntu, dla której prowadzona jest księga wieczysta. Dłużnicy rzeczowi nie odpowiadają zatem całym swoim majątkiem, a ich odpowiedzialność ogranicza się do konkretnego składnika tego majątku. Zdaniem Sądu Apelacyjnego pismo banku z 31 marca 2016 r. zatytułowane „oświadczenie banku o wypowiedzeniu umowy” zawierało w swej treści zarówno wypowiedzenie umowy kredytu, jak i poinformowanie o możliwości cofnięcia tegoż oświadczenia w przypadku uregulowania zadłużenia przez kredytobiorcę, a zatem wymagane w prawie bankowym warunki poinformowania kredytobiorcy o możliwości restrukturyzacji zadłużenia zostały spełnione.

Pozwani zaskarżyli ten wyrok skargą kasacyjną, w której zarzucili naruszenie prawa materialnego, a mianowicie art. 75c ust. 1-3 ustawy Prawo bankowe poprzez jego błędną wykładnię, polegającą na przyjęciu, że dopuszczalne jest zawarcie w treści jednego pisma zarówno wypowiedzenia i wskazania, że zapłata zaległości spowoduje ustanie skuteczności prawnej wypowiedzenia, podczas gdy prawidłowa wykładnia prowadzi do wniosku, że działania upominawcze banku winny poprzedzać wypowiedzenie umowy, przez co połączenie w jednym piśmie wypowiedzenia i zawarcie warunku, iż zapłata zaległości spowoduje ustanie skuteczności prawnej wypowiedzenia, jest bezskuteczne.

Postanowieniem z 16 października 2024 r. Sąd Najwyższy zawiesił postępowanie kasacyjne i wezwał do udziału w sprawie syndyka masy upadłości Bank spółki akcyjnej w W. oraz podjął postępowanie z udziałem syndyka.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zarzuty skargi kasacyjnej nie są zasadne.

Zgodnie z art. 75c ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe (dalej „pr.bank.”) jeżeli kredytobiorca opóźnia się ze spłatą zobowiązania z tytułu udzielonego kredytu, bank wzywa go do dokonania spłaty, wyznaczając termin nie

krótszy niż 14 dni roboczych (ust. 1). W wezwaniu, o którym mowa w ust. 1, bank informuje kredytobiorcę o możliwości złożenia, w terminie 14 dni roboczych od dnia otrzymania wezwania, wniosku o restrukturyzację zadłużenia (ust. 2). Bank powinien, na wniosek kredytobiorcy, umożliwić restrukturyzację zadłużenia poprzez zmianę określonych w umowie warunków lub terminów spłaty kredytu, jeżeli jest uzasadniona dokonaną przez bank oceną sytuacji finansowej i gospodarczej kredytobiorcy (ust. 3).

Przepis ten został wprowadzony do polskiego porządku prawnego z dniem 27 listopada 2015 r. na mocy ustawy z dnia 25 września 2015 r. o zmianie ustawy - Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 1854). Równocześnie zmieniono także art. 75 ust. 1 pr.bank., zgodnie z którym – w przypadku niedotrzymania przez kredytobiorcę warunków udzielenia kredytu albo w przypadku utraty przez kredytobiorcę zdolności kredytowej bank mógł, z zastrzeżeniem art. 75c, obniżyć kwotę przyznanego kredytu albo wypowiedzieć umowę kredytu. Kolejna zmiana art. 75 ust. 1 pr.bank. nastąpiła z dniem 1 stycznia 2016 r., w związku z wejściem w życie ustawy z dnia 15 maja 2015 r. - Prawo restrukturyzacyjne (t.j.: Dz.U. z 2020 r. poz. 814).

Wbrew stanowisku skarżących – art. 75c Prawa bankowego nie zawiera wymogu, aby wezwanie do zapłaty zaległych rat z pouczeniem o możliwości złożenia wniosku o dokonanie restrukturyzacji zadłużenia oraz oświadczenie o wypowiedzeniu umowy stanowiły oddzielne czynności, dokonywane przez bank odrębnie (w odrębnych pismach). Jeżeli umowa łącząca strony nie stanowi inaczej konstrukcja wypowiedzenia umowy kredytu w powiązaniu z wezwaniem do uregulowania zadłużenia i pouczenie o możliwości złożenia wniosku o restrukturyzację zadłużenia jest dopuszczalna. Taki pogląd jednolicie przyjmowany jest w judykaturze Sądu Najwyższego (tak m.in. wyroki SN: z 22 lutego 2023 r., II CSKP 786/22; z 15 maja 2023 r., II CSKP 489/22; z 16 maja 2024 r., II CSKP 1019/22; z 6 czerwca 2024 r., II CSKP 1927/22).

W rozpoznawanej sprawie bank wypowiadając umowę kredytu poinformował kredytodawcę, o możliwości cofnięcia oświadczenia o wypowiedzeniu umowy. Treść tego pisma jest jednoznaczna i nie pozostawia wątpliwości co do zamiaru banku,

sposobu obliczania terminu do spłaty zadłużenia, a także chwili, w której rozpoczął bieg termin wypowiedzenia. Pozwalało to dłużnikowi na ocenę skutków wypowiedzenia oraz podjęcia ewentualnie czynności dla uniknięcia konsekwencji wynikających z rozwiązania umowy.

Co do dopuszczalności wypowiedzenia umowy o kredyt pod warunkiem niespłacenia zadłużenia w orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że nie jest wyłączone dokonanie czynności prawnej zawierającej zastrzeżenie, iż jej skutek zależy od skorzystania z uprawnienia lub woli osoby wykonującej zobowiązanie, a zdarzenie zależne od zachowania strony może polegać na spełnieniu lub niespełnieniu świadczenia. Tego rodzaju zastrzeżenie podlega ocenie na podstawie art. 353¹ k.c., z uwzględnieniem konstrukcji warunku określonej w art. 89 k.c. (tak m.in. postanowienia SN: z 22 marca 2013 r., III CZP 85/12, OSNC 2013, nr 11, poz. 132; z 24 czerwca 2022 r., I CSK 1586/22; z 25 czerwca 2020 r., V CSK 56/20; wyroki SN: z 9 grudnia 2021 r., III CSKP 164/21; z 24 września 2015 r., V CSK 698/14).

Warunek sformułowany w piśmie banku z 31 marca 2016 r. ma charakter tzw. warunku potestatywnego, który uzależnia powstanie określonych skutków prawnych od zdarzenia, na które wpływ ma druga strona czynności prawnej. Spłata przez kredytobiorcę zadłużenia w postaci zaległej kwoty kredytu skutkowałaby bezskutecznością oświadczenia o wypowiedzeniu umowy przez bank, a tym samym kontynuacją stosunku kredytu. Takie uzależnienie skuteczności jednostronnej czynności prawnej banku jest w świetle art. 75 pr.bank. dopuszczalne, stwarzając możliwość kontynuowania umowy o kredyt na dotychczasowych warunkach, a tym samym uniknięcia jej wypowiedzenia i w konsekwencji powstania skutku w postaci wymagalności całości zobowiązania.

Sąd Najwyższy rozpoznający skargę kasacyjną w pełni podziela stanowisko, iż możliwe jest połączenie w jednym piśmie wypowiedzenia umowy kredytu w powiązaniu z wezwaniem do uregulowania zadłużenia i pouczeniem o możliwości złożenia wniosku o restrukturyzację zadłużenia oraz wypowiedzenie umowy kredytu przez bank w sposób uzależniający skutek w postaci początku biegu ustalonego

w umowie okresu prowadzącego do rozwiązania umowy od tego, czy dłużnik spłaci wymagalne zadłużenie w określonym przez bank terminie .

Mając na uwadze powyższe – podniesiony w skardze kasacyjnej pozwanych zarzut naruszenia prawa materialnego należało uznać za pozbawiony uzasadnionych podstaw.

W tym stanie rzeczy Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. orzekł jak w wyroku.

O wynagrodzeniu kuratora ustanowionego dla pozwanych w postępowaniu kasacyjnym orzeczono na podstawie § 1 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 9 marca 2018 r. w sprawie określenia wysokości wynagrodzenia i zwrotu wydatków poniesionych przez kuratorów ustanowionych dla strony w sprawie cywilnej, a o kosztach pomocy prawnej udzielonej pozwany w postępowaniu kasacyjnym z urzędu – na podstawie § 8 pkt 7 i w zw. z § 16 ust. 4 pkt 2) Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 14 maja 2024 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa albo jednostki samorządu terytorialnego kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu.

A.W.

[a.ł.]

Jacek Grela

Mariusz Łodko

Agnieszka Jurkowska-Chocyk